

Stanovisko Výboru regiónov „Európske trhy s elektrickou energiou a plynom: Tretí legislatívny balík“

(2008/C 172/11)

VÝBOR REGIÓNOV

- zdôrazňuje, že v diskusiách o liberalizácii energetiky by mal byť spotrebiteľ prvoradý,
- je teda priaznivo naklonený dodatočným opatreniam v oblasti oddelenia prenosu,
- víta legislatívny balík, ktorý navrhuje dokončenie vnútorného trhu s elektrickou energiou prostredníctvom ďalších legislatívnych opatrení, ktoré novým účastníkom na trhu zabezpečia nediskriminačný prístup k prenosovým systémom, a tak podnetia hospodársku súťaž, nastolia lepšiu koordináciu medzi regulačnými orgánmi a prevádzkovateľmi prenosových systémov, podporia investície do výroby elektriny a do systémov, zvýšia transparentnosť na trhu,
- žiada Európsku komisiu, aby vhodnými opatreniami zabránila koncentrácii trhov a vhodnými opatreniami podporila pluralitu súkromných a verejných prevádzkovateľov. Členské štáty, ktoré vyjadria záujem, musia mať preto možnosť rozhodnúť sa, že nebudú uplatňovať pravidlá právneho oddelenia prevádzkovateľov rozvodných systémov na integrované elektroenergetické spoločnosti, ktoré zásobujú menej než 100 000 pripojených zákazníkov alebo zásobujú malé izolované systémy,
- vyzýva na podporu miestnej a regionálnej výroby energie založenej na obnoviteľných zdrojoch energie, ktoré budú v súlade s environmentálnymi podmienkami daného územia a súčasne umožnia znížiť náklady za prenos energie a emisie v celej EÚ. Na regionálnej úrovni je teda nevyhnutné podporovať špecifické energetické plány, ktoré budú musieť byť náležitým spôsobom skordinované a začlenené do národných rámcov, ako aj do rámca Spoločenstva.

Spravodajca: pán Michel LEBRUN, poslanec Valónskeho parlamentu (BE/ELS)

Referenčné dokumenty

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2003/54/ES o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou

KOM(2007) 528 v konečnom znení – 2007/0195 (COD)

Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2003/55/ES o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom

KOM(2007) 529 v konečnom znení – 2007/0196 (COD)

Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o zriadení Agentúry pre spoluprácu energetických regulačných orgánov

KOM(2007) 530 v konečnom znení – 2007/0197 (COD)

Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1228/2003 o podmienkach prístupu do siete pre cezhraničné výmeny elektrickej energie

KOM(2007) 531 v konečnom znení – 2007/0198 (COD)

Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1775/2005 o podmienkach prístupu do prepravných sietí pre zemný plyn

KOM(2007) 532 v konečnom znení – 2007/0199 (COD)

Politické odporúčania

VÝBOR REGIÓNOV,

Všeobecné odporúčania

1. pripomína, že miestne a regionálne samosprávy sa významným spôsobom podieľajú na úspechu európskych iniciatív a zohrávajú podstatnú úlohu v európskej energetickej politike,

2. zdôrazňuje, že energia predstavuje základný tovar nielen pre každého občana, ale i pre konkurencieschopnosť podnikov. Miestne a územné samosprávy ako orgány blízke k občanom si želajú, aby mohli spotrebiteľia využívať elektrickú energiu a plyn bez prerušenia, za konkurencieschopné ceny a so službami na vysokej úrovni,

3. zdôrazňuje, že v diskusiách o liberalizácii energetiky by mal byť spotrebiteľ prvoradý,

4. konštatuje, že v mnohých členských štátoch sa zatiaľ očakávané výsledky v liberalizácii energetiky nedosiahli a že v rámci Európskej únie neexistuje skutočný jednotný trh s elektrickou energiou,

5. súhlasí s analýzou Európskej komisie o pozorovaných poruchách fungovania trhu s elektrickou energiou a plynom: silná koncentrácia trhu, vysoký stupeň vertikálnej integrácie energetických podnikov, rozdrobenosť trhu, nedostatočná transparentnosť okrem iného aj pri tvorbe cien, nedostatočná koordinácia medzi prevádzkovateľmi prenosovej sústavy,

6. víta legislatívny balík, ktorý navrhuje dokončenie vnútorného trhu s elektrickou energiou prostredníctvom ďalších legislatívnych opatrení, ktoré novým účastníkom na trhu zabezpečia

nediskriminačný prístup k prenosovým sústavám, a tak podnietia hospodársku súťaž, nastolia lepšiu koordináciu medzi regulačnými orgánmi a prevádzkovateľmi prenosových sústav, podporia investície do výroby elektriny a do sústav, zvýšia transparentnosť na trhu,

7. víta začlenenie rozvoja regionálnych trhov do legislatívneho balíka, pretože to považuje za podstatný krok na ceste k jednotnému trhu s elektrickou energiou a plynom v rámci EÚ.

8. vyjadruje potešenie nad tým, že Európska komisia naďalej sleduje svoje ciele európskej energetickej politiky, ktorými sú konkurencieschopnosť, bezpečnosť zásobovania a trvalá udržateľnosť, a zároveň zdôrazňuje, že tieto tri ciele nie sú nutne vzájomne zlučiteľné, čo si vyžaduje vyvážený prístup,

9. uznáva, že navrhovaný tretí legislatívny balík sa zameriava predovšetkým na zlepšenie fungovania európskych trhov s elektrickou energiou a plynom, ale zároveň dúfa, že tento balík podporí aj ďalšie ciele politik Spoločenstva, ako sú zvýšenie energetickej účinnosti alebo zmiernenie klimatických zmien, a preto by sa obnoviteľné zdroje energie mali stať najväčšími podporovaným riešením,

10. pripomína svoje predchádzajúce stanovisko, v ktorom sa Výbor regiónov zasadzoval za zahrnutie environmentálnych nákladov do spotrebiteľských cien (CdR 216/2005). Takáto iniciatíva by si vyžadovala zavedenie osobitných právnych predpisov v rámci EÚ, avšak v legislatívnom balíku sa o tejto otázke nehovorí, a preto VR vyzýva Komisiu, aby navrhla takýto systém. Pri tvorbe tohto systému je potrebné dozrieť na to, aby v jeho dôsledku nedošlo k nepomernejmu zvýšeniu cien energie a zároveň zohľadniť dosah na konkurencieschopnosť EÚ a realizáciu Lisabonskej stratégie,

11. zastáva názor, že napriek celkovo kladnej analýze dosahu tretieho legislatívneho balíka v oblasti energetiky, ktorú vypracovala Európska komisia, je nevyhnutné sledovať sociálny, hospodársky a environmentálny dosah navrhovaných opatrení, najmä na miestnej a regionálnej úrovni.

Vnútrotný trh s elektrickou energiou a plynom

Hospodárska súťaž

12. poukazuje na to, že liberalizácia trhov s elektrickou energiou a plynom mala ukončiť monopoly energetických podnikov v členských štátoch a priaznivo vplývať na hospodársku súťaž, ktorá totiž môže existovať jedine vtedy, ak si na trhu ponuky skutočne vzájomne konkurujú viaceri dodávateľov,

13. konštatuje, že v súčasnosti vnútroštátne trhy v oblasti výroby elektrickej energie fakticky ovládajú monopoly alebo oligopoly. V prípade zemného plynu je počet potenciálnych výrobcov nielen obmedzený, ale navyše výrobcovia pochádzajúci z krajín mimo Európskej únie nepodliehajú pravidlám EÚ, hoci zabezpečujú väčšinu zásobovania,

14. žiada Európsku komisiu, aby vhodnými opatreniami zabránila koncentracii trhov a podporila pluralitu súkromných a verejných prevádzkovateľov. Kľúčovú úlohu by pri tom mali zohrávať miestne a regionálne energetické podniky. Členské štáty, ktoré vyjadria záujem, musia mať preto možnosť rozhodnúť sa, že nebudú uplatňovať pravidlá právneho oddelenia prevádzkovateľov rozvodných sústav na integrované elektroenergetické spoločnosti, ktoré zásobujú menej než 100 000 pripojených zákazníkov alebo zásobujú malé izolované sústavy,

15. zdôrazňuje, že noví účastníci na trhu musia mať možnosť investovať do nových kapacít na výrobu elektrickej energie a na dovoz zemného plynu tak, aby sa vyvinuli rovnaké podmienky priaznivé pre konkurenčný trh,

16. poukazuje na skutočnosť, že konkurenčný trh umožňuje tiež miestnym a regionálnym výrobcom elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie mať rovnaký prístup ku spotrebiteľom.

Požiadavky na oddelenie prenosu od iných činností

17. konštatuje, že právne a organizačné oddelenie na úrovni prenosu (tzv. unbundling), ktoré sa povinne uplatňuje od 1. júla 2004, nestačí na zabezpečenie riadneho fungovania trhu, pretože neodstránilo konflikt záujmov vyplývajúci z vertikálnej integrácie,

18. súhlasí s názorom, že vertikálne integrovaný podnik má tendenciu považovať sústavy za strategický majetok slúžiaci obchodným záujmom integrovaného subjektu, a nie záujmu zákazníkov sústav, a najmä má tendenciu v menšej miere investovať do nových sústav v obave, že takéto investície by pomohli konkurentom preniknúť na jeho domáci trh,

19. je teda priaznivo naklonený dodatočným opatreniam v oblasti oddelenia prenosu,

20. všima si, že oddelenie vlastníctva, za ktoré sa zasadzuje Európska komisia, nemá podporu všetkých členských štátov, hoci je to spôsob, ako všetkým dodávateľom zaručiť rovnaký prístup ku sústavám a neutralitu investičnej politiky v prenosových sústavách,

21. domnieva sa preto, že tie členské štáty, ktoré si prajú rozhodnúť sa pre koncepciu založenú na nezávislom prevádzkovateľovi sústavy, by mali mať túto možnosť, hoci táto voľba by mohla viesť k nežiaducim účinkom pre akcionárov (strata kontroly, privatizácia atď.). Členské štáty by mali mať preto ako ďalšiu alternatívu „efektívne a účinné oddelenie“, ktoré by bolo na jednej strane založené na faktickej nezávislosti prevádzkovateľov prenosných sietí a na druhej strane na jasnej úprave investícií do sietí,

22. si želá, aby sa právne a organizačné oddelenie v oblasti rozvodných sietí, ktoré sa povinne uplatňuje len od 1. júla 2007, uplatňovalo nielen podľa litery zákona ale aj v duchu stanovenej cieľov. Zároveň je potrebná stratégia na podporu malých a stredných energetických podnikov, aby sa v čo najväčšej miere pôsobilo proti koncentracii na trhu. Výbor preto vyjadruje potešenie nad tým, že súčasná výnimka, ktorá existuje pre malých prevádzkovateľov rozvodných sústav (menej než 100 000 zákazníkov), sa zachováva,

23. je toho názoru, že treba podporovať miestne a regionálne samosprávy, aby sa stali aktívnymi akcionármi v prevádzkovaní prenosovej a rozvodnej sústavy a skutočnými uzlami trhu s elektrickou energiou.

Regulačné orgány v oblasti elektrickej energie

24. zdôrazňuje nevyhnutnosť existencie nezávislých a zároveň kompetentných a účinných regulačných orgánov na trhu s monopolnými a/alebo dominantnými prevádzkovateľmi,

25. s potešením víta harmonizáciu a posilnenie úlohy domácich regulačných orgánov. Regulačné orgány sa nesmú sústrediť výlučne na regulované činnosti, ale prostredníctvom svojich právomocí *ex ante* postupovať na základe vlastnej úvahy, by mali tiež dohliadať na riadne fungovanie celého trhu,

26. poznamenáva, že regulačné orgány majú často príliš krátkodobý pohľad a za každú cenu sa usilujú o znižovanie sieťových sadzieb elektrickej energie a plynu, pričom nemyslia na dlhodobé ciele, ktorými sú optimálny rozvoj sústavy a zvyšovanie (alebo aspoň udržanie) kvality sústavy a služieb. Regulačné orgány by mali pristupovať komplexne ku svojej úlohe, ktorá sa nesmie obmedzovať len na regulovanie cien,

27. zdôrazňuje, že je nevyhnutné, aby regulačné orgány mali potrebnú právomoc, na základe ktorej sa budú usilovať o vytváranie stimulov pre uskutočnenie nevyhnutných investícií do sústav vrátane investícií, ktoré si vyžadujú obnoviteľné zdroje energie,

28. žiada, aby metodológie porovnávania sadzieb a nákladov za prístup k prenosovým a rozvodným sústavám, ktoré zriadili regulačné orgány, zahŕňali nielen kvantitatívne aspekty (náklady), ale tiež kvalitatívne (napr. kritéria spoľahlivosti pre kvalitu sústav) tak, aby sa udržiavala súčasná úroveň kvality sústav.

Investície na zabezpečenie zásobovania energiou

29. konštatuje, že bezpečnosť zásobovania energiou ohrozujú nízke investície do nových elektrární, a ďalším podstatným prvkom pre jej zabezpečenie bude aj vytvorenie nových prenosových a rozvodných sústav a rozšírenie a zlepšenie už existujúcich sústav, ako aj ich vzájomných prepojení, čo si bude vyžadovať veľké investície, ale aj úsilie vyriešiť dôležité koncepčné a praktické problémy,

30. zdôrazňuje význam stabilného a príťažlivého prostredia pre investorov,

31. poukazuje na narastajúci význam diverzifikácie zdrojov energie pre zabezpečenie bezpečnosti zásobovania energiou,

32. vyzýva na podporu miestnej a regionálnej výroby energie založenej na obnoviteľných zdrojoch energie, ktoré budú v súlade s environmentálnymi podmienkami daného územia a súčasne umožnia znížiť náklady za prenos energie a emisie v celej EÚ. Na regionálnej úrovni je teda nevyhnutné podporovať špecifické energetické plány, ktoré budú musieť byť náležitým spôsobom skoorinované a začlenené do národných rámcov, ako aj do rámca Spoločenstva,

33. vyzýva Komisiu, aby prijala všetky nevyhnutné opatrenia, ktoré podnietia výrobcov, ale rovnako prevádzkovateľov sústav, investovať do budovania výrobných zariadení a infraštruktúry sústav, aby bol miestnej výrobe energie umožnený spravodlivý prístup na trh,

34. upriamuje však pozornosť Komisie na skutočnosť, že súčasné sústavy nie sú všeobecne vytvorené tak, aby mohli prijať veľkú časť obnoviteľných energií, a preto budú nevyhnutné investície, a teda dodatočné finančné prostriedky na prispôbenie sústav vývoju obnoviteľných energií. Bude tiež potrebné zaoberať sa možnosťami akumulácie energie, čo si vyžiada ďalšie nemalé dodatočné náklady,

35. poukazuje na to, že opatrenia na racionálne využívanie energie a na zvyšovanie energetickej účinnosti predstavujú najlepší prostriedok, ako znížiť súčasné napätie medzi ponukou a dopytom po energii.

Ochrana spotrebiteľa

36. pripomína, že služby vo verejnom záujme musia byť nevyhnutným doplnkom hospodárskej súťaže a musia zostať v centre procesu otvárania trhu,

37. odporúča, aby bola slobodná voľba spotrebiteľov energie prevádzaná spoľahlivými zárukami týkajúcimi sa práv spotrebi-

teľov energie. Ustanovenia budúcej európskej charty práv spotrebiteľov energie by preto mali byť právne záväzné,

38. víta vytvorenie fóra pre maloobchodný trh v podobnom duchu ako sú fóra vo Florencii a v Madride,

39. žiada Komisiu, aby zintenzívnila monitorovanie maloobchodných trhov s cieľom vyhodnotiť účinky liberalizácie na domácnosti, čím by sa posilnila dôvera spotrebiteľov v energetický trh a obmedzila prípadná manipulácia s trhom,

40. vyzdvihuje dôležitosť transparentnejšej fakturácie elektriny a plynu, aby sa podnietila zmena správania spotrebiteľov prostredníctvom úspory energie a zvýšenia energetickej účinnosti,

41. trvá na implementácii neutrálnych informačných systémov, ktoré budú nezávislé na dodávateľoch a ktoré umožnia automatické riadenie prepínania (tzv. switch),

42. žiada Komisiu, aby všeobecne zavedenie inteligentných meračov splňalo dve predbežné podmienky: musí byť finančne rozumné a primerané vzhľadom na možné úspory energie z hľadiska rôznych typov zákazníkov,

43. odporúča posilniť do budúcnosti ochranu zraniteľných spotrebiteľov, aby sa vyriešil fenomén cenovej nedostupnosti energií.

Agentúra pre spoluprácu energetických regulátorov

44. uznáva, že v cezhraničných otázkach existujú regulačné nedostatky a že v niektorých častiach trhu je nevyhnutné zlepšiť vzájomné prepojenia,

45. podporuje však skôr posilnenie Európskej skupiny regulátorov pre elektrickú energiu (ERGEG) ako jej nahradenie novou agentúrou. Radšej ako zriadiť novú štruktúru, ktorá by si vyžadovala nové náklady a predstavovala by administratívne zaťaženie, by bolo možné pokračovať na súčasných základoch s posilnenou ERGEG, ktorá by mala právomoc rozhodovať o cezhraničných problémoch a tiež by mohla byť poverená úlohami, ktoré by mali byť zverené navrhovanej agentúre. V prípade, že by sa hospodárska súťaž dostatočne nevyvíjala, bolo by zriadenie samostatnej agentúry odôvodnené.

Cezhraničný obchod

46. vyjadruje potešenie nad tým, že tretí legislatívny balík posilňuje spoluprácu medzi prevádzkovateľmi prenosových sústav, pretože vytvára európsku sieť prevádzkovateľov prenosových sústav. Týmto spôsobom sa podporujú cezhraničný obchod s elektrickou energiou a plynom, čo je jedným z predpokladov pre úplné fungovanie vnútorného trhu. Vysoká prenosová rýchlosť je základným technickým predpokladom pre bezpečnosť dodávok, ako aj pre fungujúcu hospodársku súťaž na spoločnom trhu s energiou. V súčasnosti to platí predovšetkým pre členské štáty EÚ z východnej Európy, ktoré sa definitívne snažia dostať z energetickej závislosti od svojich východných susedov,

47. zastáva názor, že sa treba usilovať o postupný prechod k regionálnym prevádzkovateľom prenosových sústav,

48. poznamenáva, že návrhy Európskej komisie týkajúce sa európskej siete prevádzkovateľov prenosovej sústavy elektrickej energie a plynu priznávajú prevádzkovateľom prenosovej sústavy takmer postavenie regulačného orgánu, zatiaľ čo úloha agentúry sa zdá byť obmedzená na úlohu poradného orgánu. Niektoré pravidlá, ako napríklad pravidlá pre transparentnosť alebo obchodné pravidlá, spadajú skôr do kompetencie regulačných orgánov,

49. víta povinnosť, na základe ktorej európska sieť prevádzkovateľov prenosových sústav uverejňuje každé dva roky desaťročný plán investícií do sústav v celej EÚ,

50. si praje, aby noví účastníci na trhu, najmä miestne a regionálne energetické podniky, mohli disponovať rovnakým množstvom informácií o trhoch ako dlhoroční účastníci.

Prepravná sústava pre plyn

51. zastáva názor, že obmedzená dostupnosť kapacít na skladovanie zemného plynu, ktoré sú často v rukách etablovaných prevádzkovateľov, má značný vplyv na hospodársku súťaž v odvetví plynárenstva a nepriamo v odvetví elektrickej energie z hľadiska výroby. Víta teda návrhy na zlepšenie prístupu k zariadeniam na skladovanie zemného plynu, ako i k zariadeniam pre skvapalnený zemný plyn (LNG),

52. podporuje zriadenie systému „vstup – výstup“, v rámci ktorého sa kapacita prideluje určitej zóne/regiónu a nie konkrétnemu plynovodu, čo umožní rozmach hospodárskej súťaže.

V Bruseli 10. apríla 2008

Predseda

Výboru regiónov

Luc VAN DEN BRANDE
